

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพัฒนา (developmental study) เพื่อพัฒนากรอบสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด ศูนย์มะเร็ง ลำปาง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มพยาบาลผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางห้องผ่าตัด ประกอบด้วย พยาบาลวิชาชีพที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ได้รับการผ่าตัด ในห้องผ่าตัด ศูนย์มะเร็ง ลำปาง จำนวน 5 คน ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ศึกษาในประชากรทั้งหมด
2. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบกรอบสมรรถนะที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยผู้บริหารของศูนย์มะเร็ง ลำปาง ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด ได้แก่ รองผู้อำนวยการกลุ่มภารกิจบริการวิชาการ ผู้ช่วยรองผู้อำนวยการกลุ่มภารกิจบริการวิชาการ หัวหน้ากลุ่มงานมะเร็งนรีเวช และหัวหน้ากลุ่มงาน/หัวหน้างานพยาบาลห้องผ่าตัดจากศูนย์มะเร็งภูมิภาค ได้แก่ ศูนย์มะเร็งลพบุรี อุตรธานี อุบลราชธานี สุราษฎร์ธานี และชลบุรี

กลุ่มตัวอย่าง กำหนดโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) และเป็นตัวแทนของศูนย์มะเร็งภูมิภาคที่เปิดให้บริการห้องผ่าตัดเช่นเดียวกับศูนย์มะเร็ง ลำปาง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบด้วย

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ทำหน้าที่ในการตรวจสอบกรอบสมรรถนะที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ รองผู้อำนวยการกลุ่มภารกิจบริการวิชาการศูนย์มะเร็ง ลำปาง จำนวน 1 คน ผู้ช่วยรองผู้อำนวยการกลุ่มภารกิจบริการวิชาการ ศูนย์มะเร็ง ลำปาง จำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มงานมะเร็งนรีเวช ศูนย์มะเร็ง ลำปาง จำนวน 1 คน หัวหน้างานพยาบาลห้องผ่าตัดจากศูนย์มะเร็งภูมิภาคจำนวน 2 คน ได้แก่ศูนย์มะเร็ง ลพบุรี และศูนย์มะเร็ง อุตรธานี

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แบบบันทึกการสมรรถนะจากการทบทวนวรรณกรรม ที่ได้จากตำรา วารสาร แนวคิด ทฤษฎี และข้อบัญญัติขององค์การต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะพยาบาลห้องผ่าตัดทั้งในประเทศและต่างประเทศ
2. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในห้องผ่าตัด ศูนย์มะเร็ง ลำปาง ลักษณะเป็นแบบเติมคำ
3. แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างที่ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านงานพยาบาลห้องผ่าตัด รายบุคคล เกี่ยวกับสมรรถนะของพยาบาลห้องผ่าตัด ที่ครอบคลุมลักษณะงานและการให้บริการห้องผ่าตัด ศูนย์มะเร็ง ลำปาง
4. เครื่องบันทึกเสียง
5. แบบประเมินกรอบสมรรถนะพยาบาลห้องผ่าตัด ที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์ สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ลักษณะแบบประเมินเป็น มาตราส่วน 4 ระดับคือ 4 หมายถึง จำเป็นมาก 3 หมายถึง จำเป็นปานกลาง 2 หมายถึง จำเป็นน้อยและ 1 หมายถึง ไม่จำเป็น

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความตรงของเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างที่ใช้สำหรับการสัมภาษณ์รายบุคคล เกี่ยวกับสมรรถนะของพยาบาลห้องผ่าตัด ศูนย์มะเร็ง ลำปาง นั้น ผู้ศึกษาให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คนเป็นอาจารย์พยาบาลที่เชี่ยวชาญทางการสร้างกรอบสมรรถนะ ตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านความตรงตามเนื้อหา (content validity) ความชัดเจนของคำถาม (clarity) ความเหมาะสมของคำถาม (appropriateness) และความเหมาะสมของการจัดลำดับคำถามในการสัมภาษณ์ (sequence the questions) ภายหลังจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 คน พิจารณาคุณภาพของแนวคำถามแล้ว ผู้ศึกษาจึงนำความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 คน มาปรับปรุงแก้ไขแนวคำถามก่อนนำไปใช้

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาได้แบ่งขั้นตอนการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1. ระยะก่อนดำเนินการศึกษา ผู้ศึกษาเสนอโครงการค้นคว้าแบบอิสระต่อ คณะกรรมการจริยธรรมของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อทำการพิจารณาแล้ว นำมาปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นชอบของคณะกรรมการก่อนทำการศึกษา

2. ระยะดำเนินการศึกษากระทำโดย ผู้ศึกษาขออนุญาตและขอความร่วมมือ จากผู้เข้าร่วม ศึกษาโดยตรง พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบถึงสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธในการเข้าร่วมการศึกษาคั้ง นี้ โดยไม่มีการบังคับ และการตอบรับหรือปฏิเสธ จะไม่มีผลต่อผู้เข้าร่วมศึกษาแต่อย่างใด นอกจากนี้จะอธิบายถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา โดยยืนยันการ รักษาความลับของข้อมูลที่ได้ทั้งหมดและจะไม่มีการบันทึกชื่อของผู้เข้าร่วมศึกษาในรายงาน การศึกษา ผู้เข้าร่วมศึกษามีสิทธิ์ที่จะไม่ตอบคำถามที่รู้สึกไม่สบายใจที่จะตอบ รวมทั้งขอหยุดการ เข้าร่วมศึกษาได้ตลอดเวลาที่ต้องการ ตลอดจนสามารถขอข้อมูลกลับคืนได้ทั้งหมดโดยไม่มี ผลกระทบใดๆ ต่อผู้เข้าร่วมศึกษา และข้อมูลจากการเข้าร่วมการศึกษาคั้งนี้ จะถูกทำลายทิ้งทั้งหมด หลังสิ้นสุดการศึกษา การนำเสนอผลหรืออภิปรายข้อมูลของการศึกษา ในรายงานการศึกษาจะเสนอ ในภาพรวม หลังจากนั้นให้ผู้เข้าร่วมศึกษาลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมการศึกษาด้วย

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองภายหลังจากการได้รับการรับรองจริยธรรมจาก คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยแล้ว ตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ศึกษาขอหนังสืออนุญาตรวบรวมข้อมูลจากคณะบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เสนอต่อผู้อำนวยการศูนย์มะเร็ง ลำปาง ศูนย์มะเร็ง ลพบุรี และศูนย์มะเร็ง อุตรธานี ที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการขออนุญาต รวบรวมข้อมูล

2. ผู้ศึกษาดำเนินการพัฒนารอบสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด ศูนย์มะเร็ง ลำปาง โดยประยุกต์รูปแบบการพัฒนารอบสมรรถนะของ มาร์เรลลี และคณะ (Marrelli et al., 2005) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 กำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนารอบสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด ศูนย์มะเร็ง ลำปาง เพื่อกำหนดกรอบสมรรถนะเฉพาะทางของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด ศูนย์มะเร็ง ลำปาง ให้ครอบคลุมลักษณะงานและการให้บริการของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด ศูนย์มะเร็ง ลำปาง โดยบุคลากรพยาบาลในหน่วยงานมีส่วนร่วมในการกำหนดกรอบสมรรถนะครั้งนี้

2.2 การแสวงหาผู้ให้การสนับสนุน ผู้ศึกษาได้ทำการปรึกษาและขออนุญาต รองผู้อำนวยการกลุ่มภารกิจบริการวิชาการ ผู้ช่วยรองผู้อำนวยการกลุ่มภารกิจบริการวิชาการ หัวหน้างานพยาบาลห้องผ่าตัด เพื่อทำการพัฒนารอบสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพในห้องผ่าตัด ศูนย์มะเร็งลำปาง และได้รับอนุญาตพร้อมทั้งได้อำนวยความสะดวกในการศึกษาครั้งนี้

2.3 การสื่อสารแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความรู้และการดำเนินงานแก่บุคลากรในหน่วยงาน โดยการขออนุญาตหัวหน้างานพยาบาลห้องผ่าตัด เพื่อขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่าง ในการให้สัมภาษณ์และติดต่อประสานงานกับ ผู้ที่ถูกคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยตรง พร้อมทั้งชี้แจงถึงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการดำเนินงานในการศึกษา

2.4 การวางแผนการรวบรวมข้อมูล โดย

2.4.1 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็น ผู้ปฏิบัติงานพยาบาลห้องผ่าตัด ศูนย์มะเร็ง ลำปาง โดยตรงและเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจใน ขั้นตอนของการทำงานในห้องผ่าตัด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มพยาบาลผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการสัมภาษณ์ หากรอบสมรรถนะพยาบาลห้องผ่าตัด จาก พยาบาล ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการพยาบาลห้องผ่าตัด ศูนย์มะเร็ง ลำปาง 2) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทำหน้าที่ ในการตรวจสอบรอบสมรรถนะที่พัฒนาขึ้นได้แก่ พยาบาลวิชาชีพที่ดำรงตำแหน่งบริหารตั้งแต่ รองผู้อำนวยการกลุ่มภารกิจบริการวิชาการ จำนวน 1 คน ผู้ช่วยรองผู้อำนวยการกลุ่มภารกิจบริการ วิชาการ จำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มงานมะเร็งนรีเวชของศูนย์มะเร็งลำปาง จำนวน 1 คน และหัวหน้า งานพยาบาลห้องผ่าตัดจากศูนย์มะเร็งภูมิภาค จำนวน 2 คน ได้แก่ศูนย์มะเร็ง ลพบุรี และศูนย์มะเร็ง อุดรธานี

2.4.2 การกำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้เลือกวิธีการรวบรวมข้อมูลด้วย วิธีการดังต่อไปนี้

2.4.2.1 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะของพยาบาล วิชาชีพห้องผ่าตัด ผู้ศึกษาทำการค้นคว้าจากตำรา วารสารทางวิชาการ ข้อบัญญัติขององค์กรต่างๆที่ เกี่ยวข้องกับสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด ทั้งในประเทศและต่างประเทศ นำข้อมูลที่ได้มา วิเคราะห์เนื้อหา กำหนดเป็นกรอบสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด ที่ครอบคลุมบริบทการ ทำงานของพยาบาลห้องผ่าตัด โดยสมรรถนะแต่ละด้านกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถที่ได้ จากการทบทวนวรรณกรรม ที่มีเนื้อหาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ผู้ศึกษาจะรวบรวมเป็นข้อเดียวกัน แต่พฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถที่แตกต่างกัน ผู้ศึกษาจะแยกเป็นรายชื่อ สรุปเป็นกรอบสมรรถนะ ของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัดที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม

2.4.2.2 การสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญพยาบาลวิชาชีพ ผู้ศึกษาคัดเลือกตามคุณสมบัติที่กำหนด จำนวน 5 คน และติดต่อขออนุญาตโดยตรงจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญพยาบาลวิชาชีพ ทั้ง 5 คน แจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ พร้อมทั้งนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ที่จะขอสัมภาษณ์แล้ว ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป

2.4.2.2.1 ผู้ศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยแนะนำตนเอง บอกวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์ ขออนุญาตบันทึกเทปและจดบันทึก จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์ ด้วยแนวคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพครอบคลุมลักษณะงานการพยาบาล ห้องผ่าตัด ศูนย์มะเร็ง ลำปาง โดยสมรรถนะแต่ละด้านประกอบด้วยพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถ อะไรบ้าง โดยเปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามอย่างอิสระตามความคิดเห็น ความรู้สึก ประสบการณ์ และการรับรู้เกี่ยวกับสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด ศูนย์มะเร็ง ลำปาง

2.4.2.2.2 ผู้ศึกษากล่าวทบทวนข้อมูลหรือประเด็นสำคัญ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจที่ตรงกันกับผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์เมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์ โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณคนละ 45-60 นาที

2.4.2.2.3 ผู้ศึกษาทำการถอดเทป รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญพยาบาลวิชาชีพ นำมาวิเคราะห์เนื้อหาและประมวลสรุปเป็นกรอบสมรรถนะของ พยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด ที่ครอบคลุมลักษณะงานและการให้บริการของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด โดยสมรรถนะแต่ละด้านกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ พยาบาลวิชาชีพที่มีเนื้อหาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ผู้ศึกษาจะรวบรวมเป็นข้อเดียวกันแต่พฤติกรรม บ่งชี้ความสามารถที่แตกต่างกันผู้ศึกษาจะแยกเป็นรายชื่อ สรุปเป็นกรอบสมรรถนะของพยาบาล วิชาชีพห้องผ่าตัดที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

2.5 การระบุสมรรถนะและการกำหนดกรอบสมรรถนะ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการกำหนด กรอบสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด ศูนย์มะเร็ง ลำปาง ตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.5.1 นำข้อมูลสมรรถนะแต่ละด้านที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม และการ สัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญพยาบาลวิชาชีพ มาบูรณาการให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ด้วยวิธีการจัด กลุ่มข้อมูลพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถแต่ละด้านที่มีความหมายใกล้เคียงกัน รายการที่มีความหมายซ้ำซ้อนแสดงถึงการมีพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถเดียวกัน ผู้ศึกษาจะนำมารวบรวม เป็นข้อเดียวกัน รายการที่มีความแตกต่าง ผู้ศึกษาจำแนกเป็นรายชื่อ จัดเป็นกรอบสมรรถนะของ พยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด (ฉบับร่าง) ที่มีคำอธิบายความหมายที่ชัดเจนของแต่ละข้อ

2.5.2 นำกรอบสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด (ฉบับร่าง) ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ร่วมประเมินและทำการตรวจสอบหาค่าความตรงของเนื้อหาเป็นรายชื่อ

(I-CVI) พิจารณาสมรรถนะแต่ละด้านที่มีพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถเป็นรายข้อ โดยกำหนดตัวเลขเป็น มาตรฐานส่วน 4 ระดับ คือ 4 หมายถึง จำเป็นมาก 3 หมายถึง จำเป็นปานกลาง 2 หมายถึง จำเป็นน้อย 1 หมายถึง ไม่จำเป็น เกณฑ์การยอมรับ ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาของพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถเป็นรายข้อ เท่ากับ 1.00 (Polit & Beck, 2006) และพิจารณาตัดรายการสมรรถนะข้อที่มีค่า I-CVI ต่ำกว่าเกณฑ์ออกและกำหนดเป็นกรอบสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด ศูนย์มะเร็งลำปาง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลที่มีเนื้อหาเดียวกัน หรือใกล้เคียงกันรวบรวมเป็นข้อเดียวกัน ข้อมูลที่แตกต่างกันแยกเป็นรายข้อ
2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญพยาบาลวิชาชีพ ผู้ศึกษาทำการถอดเทปรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญพยาบาลวิชาชีพ นำมาวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลที่มีเนื้อหาเดียวกันหรือใกล้เคียงกันรวบรวมเป็นข้อเดียวกัน ข้อมูลที่แตกต่างกันแยกเป็นรายข้อ
3. ข้อมูลที่ได้จากการประเมินกรอบสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด จากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ศึกษาพิจารณาตัดรายการสมรรถนะข้อที่มีค่า I-CVI ต่ำกว่า 1.00 ออก